

ADVIES Nr. 2.256

Zitting van dinsdag 30 november 2021

Arbeidstijdenrichtlijn - Nationaal verslag over de tenuitvoerlegging

x x x

ADVIES Nr. 2.256

Onderwerp: Arbeidstijdenrichtlijn - Nationaal verslag over de tenuitvoerlegging

Bij brief van 11 oktober 2021, heeft de heer P.-Y. Dermagne, minister van Werk, de Raad om advies gevraagd over een ontwerp van nationaal verslag over de praktische tenuitvoerlegging van de bepalingen van de Richtlijn 2003/88/EG betreffende een aantal aspecten van de organisatie van de arbeidstijd.

De Raad wordt om advies gevraagd vóór 1 december 2021, aangezien het nationaal verslag, vergezeld van de standpunten van de sociale partners, dient doorgestuurd te worden naar de Europese Commissie tegen die datum.

Op vraag van zijn Bureau heeft de Raad op 30 november 2021 het volgende eenparige advies uitgebracht.

x x x

ADVIES VAN DE NATIONALE ARBEIDSRAAD

I. ONDERWERP EN DRAAGWIJDTE VAN HET ADVIES

Bij brief van 11 oktober 2021, heeft de heer P.-Y. Dermagne, minister van Werk, de Raad om advies gevraagd over een ontwerp van nationaal verslag over de praktische tenuitvoerlegging van de bepalingen van de Richtlijn 2003/88/EG betreffende een aantal aspecten van de organisatie van de arbeidstijd (hierna: Arbeidstijdenrichtlijn).

Artikel 24, lid 2 van de Arbeidstijdenrichtlijn bepaalt het volgende: “De lidstaten brengen de Commissie om de 5 jaar verslag uit over de praktische tenuitvoerlegging van de bepalingen van deze richtlijn, onder vermelding van de standpunten van de sociale partners. De Commissie stelt het Europees Parlement, de Raad, het Europees Economisch en Sociaal Comité en het Raadgevend Comité voor de veiligheid, de hygiëne en de gezondheidsbescherming op de arbeidsplaats hiervan in kennis.”

In uitvoering van deze bepaling heeft de minister van Werk een ontwerp van nationaal verslag overgemaakt aan de Nationale Arbeidsraad en vraagt hij hierover het advies van de Raad.

Het nationaal verslag, vergezeld van de standpunten van de sociale partners, dient doorgestuurd te worden naar de Europese Commissie tegen 1 december 2021. Het advies van de Raad wordt dus verwacht voor die datum.

II. STANDPUNT VAN DE RAAD

De Nationale Arbeidsraad heeft de tekst van het aan hem voor advies voorgelegde ontwerp van nationaal verslag over de praktische tenuitvoerlegging van de bepalingen van de Arbeidstijdenrichtlijn grondig onderzocht. Hij neemt er akte van dat het betrekking heeft op de jaren vanaf 2016.

Hij wenst een bijdrage te leveren aan dit nationaal verslag door weergave van zijn standpunten in dit kader die opgenomen zijn in formele adviezen uitgebracht door de Raad, maar evenzeer door de weergave van lopende besprekingen die tussen de sociale partners in de Raad worden gevoerd, maar tot nu toe nog geen weerslag hebben gekend in een formeel advies.

A. Het advies nr. 2.008 inzake het voorontwerp van wet betreffende werkbaar en wendbaar werk

De Raad stelt vast dat het ontwerp van nationaal verslag op pagina 4 verwijst naar de wet van 5 maart 2017 betreffende werkbaar en wendbaar werk.

Hij wenst onder de aandacht te brengen dat hij op 7 december 2016 het advies nr. 2.008 uitbracht over het voorontwerp van deze wet.

Dit advies bevat de (verdeelde) standpunten van zijn leden over de volgende thema's :

- de annualisering van de arbeidsduur (de referteperiode van 1 jaar waarin de arbeidsduur gemiddeld dient gerespecteerd te worden) in het kader van het stelsel van de flexibele uurroosters (art. 20bis van de Arbeidswet van 16 maart 1971);
- de verhoging van de interne grens van de arbeidsduur (waarna inhaalrust dient toegekend te worden alvorens binnen de referteperiode nieuwe overuren mogen gepresteerd worden) (art. 26bis, § 1bis van de Arbeidswet);
- de glijdende werktijden (art. 20ter van de Arbeidswet);
- de vrijwillige overuren (art. 25bis van de Arbeidswet); en
- de plus minus conto (art. 204-214 van de wet van 27 december 2006 houdende diverse bepalingen (I)).

B. De collectieve arbeidsovereenkomst nr. 129 van 23 april 2019

De Raad stelt vast dat het ontwerp van nationaal verslag op pagina 5 verwijst naar het nieuwe artikel 25bis dat in de Arbeidswet werd ingevoerd door artikel 4 van de hiervoor genoemde wet van 5 maart 2017 betreffende werkbaar en wendbaar werk. Dit artikel geeft de werknemer die dit wenst de mogelijkheid om een quotum van overuren per kalenderjaar te presteren (in de mate dat de werkgever deze uren wenst te laten presteren), de zogenaamde "vrijwillige overuren".

Hij wenst onder de aandacht te brengen dat hij op 23 april 2019 ter zake de cao nr. 129 sloot.

Deze cao heeft het aantal vrijwillige overuren per kalenderjaar vanaf 23 april 2019 opgetrokken van maximaal 100 uren tot maximaal 120 uren. Dit doet geen afbreuk aan de door het artikel 25bis voorziene mogelijkheid voor een algemeen verbindend verklaarde cao om het maximaal aantal vrijwillige overuren verder te verhogen tot 360 uren.

C. De adviezen nrs. 2.187, 2.204 en 2.226 inzake de maatregelen in het kader van de Covid-19-pandemie

De Raad stelt vast dat het ontwerp van nationaal verslag op pagina 10 en volgende verwijst naar de arbeidsrechtelijke maatregelen die zijn genomen in het kader van de Covid-19-pandemie en meer in het bijzonder naar het verhoogd quotum aan vrijwillige overuren dat kan worden gepresteerd bij de werkgevers die tot de essentiële sectoren behoren.

Het gaat om 120 bijkomende vrijwillige overuren met een specifiek regime : geen recuperatie, geen overloontoeslag, geen meerekening voor de gemiddelde wekelijkse arbeidsduur en voor de interne grens, vrijstelling van sociale bijdragen en geen onderwerping aan de personenbelasting voor de werknemer.

Hij wenst de verdeelde standpunten van zijn leden hieromtrent onder de aandacht te brengen opgenomen in het advies nr. 2.187 van 2 december 2020 met betrekking tot de wet van 20 december 2020 houdende tijdelijke ondersteuningsmaatregelen ten gevolge van de Covid-19-pandemie.

Aangaande de verlenging van deze maatregelen door de wet van 2 april 2021 houdende tijdelijke ondersteuningsmaatregelen ten gevolge van de Covid-19-pandemie, bracht bij op 10 maart 2021, het advies nr. 2.204 uit en vervolgens over de verlenging van deze maatregel door de wet van 18 juli 2021 houdende tijdelijke ondersteuningsmaatregelen ten gevolge van de Covid-19-pandemie, het advies nr. 2.226 van 29 juni 2021, met verwijzing naar de eerder ingenomen standpunten.

D. Het advies nr. 2.237 inzake de “relance-uren”

De Raad wenst de aandacht te vestigen op het feit dat de sociale partners op 25 juni 2021 een afsprakenkader hebben vastgelegd over verschillende interprofessionele thema's, waaronder het thema van de vrijwillige overuren.

Op basis van dit afsprakenkader wordt op 15 juli 2021 in de Raad het advies nr. 2.237 uitgebracht, waarin de leden van de Raad gezamenlijk vragen om in 2021 het saldo van de bijkomende vrijwillige overuren toe te kennen voor de essentiële sectoren en 120 bijkomende vrijwillige overuren toe te kennen voor de niet-essentiële sectoren. Voor 2022 wordt gevraagd dat 120 bijkomende vrijwillige overuren worden toegekend voor alle sectoren.

De Raad vraagt dat de regeling die van toepassing was op de 120 bijkomende vrijwillige overuren die reeds toegekend werden in 2020 en 2021 aan de essentiële sectoren (zie onder punt C.) voor de nieuwe toe te kennen "relance-uren" voor de essentiële sectoren behouden blijft en voor de niet-essentiële sectoren toepasbaar is.

De gevraagde wetswijzingen werden opgenomen in het wetsontwerp tot uitvoering van het sociaal akkoord in het kader van de interprofessionele onderhandelingen voor de periode 2021-2022, dat op dit ogenblik in het Parlement wordt besproken (DOC 55 2304/001).

E. Wat betreft het meten van de arbeidstijd

De Raad stelt vast dat het ontwerp van nationaal verslag op pagina 25 verwijst naar het arrest van het Europees Hof van Justitie van 14 mei 2019 in de zaak C-55/18, dat betrekking heeft op het meten van de arbeidstijd.

De Raad heeft vanaf september 2020 op eigen initiatief besprekingen gewijd aan de implicaties van dit arrest voor de Belgische regelgeving. Hierbij werd overleg gepleegd met de Federale Overheidsdienst Werk en verscheidene academici en rechtspractici. Tot op dit ogenblik kon geen consensus ter zake tussen de sociale partners bekomen worden.

Ondertussen heeft de minister van Werk aan de Raad meegedeeld dat bij gebreke van akkoord van de sociale partners, hijzelf het nodige zal doen met het oog op de implementatie van het arrest. Een wetsontwerp ter zake zal voor advies aan de sociale partners worden voorgelegd.

Zie eveneens de verdeelde standpunten van de leden van de Raad wat betreft het systeem van tijdsopvolging voorzien in de regeling van de glijdende werktijden, zoals opgenomen in het advies nr. 2.008 (zie ook punt A.).

F. Wat betreft de jaarlijkse vakantie

De Raad stelt vast dat het ontwerp van nationaal verslag op pagina 11 en volgende verwijst naar de Belgische regels inzake de jaarlijkse vakantie.

1. De Raad werkt momenteel aan een antwoord op de adviesaanvraag van de minister van Werkgelegenheid teneinde de Belgische regelgeving inzake jaarlijkse vakantie in overeenstemming te brengen met de richtlijn 2003/88/EG van 4 november 2003 betreffende een aantal aspecten van de organisatie van de arbeidstijd en met de jurisprudentie van het Hof van Justitie van de Europese Unie.

Het gaat er enerzijds om dat een werknemer voor wie het om bepaalde redenen onmogelijk is al zijn vakantiedagen in het vakantiejaar op te nemen, de mogelijkheid krijgt om zijn vakantiedagen ook na dit vakantiejaar over te dragen. Anderzijds gaat het erom dat een werknemer de mogelijkheid krijgt om zijn vakantiedagen op een later tijdstip op te nemen indien zich tijdens zijn vakantieperiode een ziekte voordoet, hetgeen de Belgische regelgeving inzake jaarlijkse vakantie thans niet toestaat, waardoor hij de vakantiedagen die samenvallen met ziekte verliest. Deze twee onmogelijkheden zijn volgens de Europese Commissie in strijd met artikel 7 van de richtlijn, dat bepaalt dat “de lidstaten de nodige maatregelen [treffen] opdat aan alle werknemers jaarlijks een vakantie met behoud van loon van ten minste vier weken wordt toegekend”.

Aangezien de Belgische regelgeving inzake de jaarlijkse vakantie in de private sector berust op sociaal overleg, wat resulteert in een regelgeving van algemene strekking, wilde de Raad hierover voorstellen formuleren, en dit om, in de mate van het mogelijke, de manier waarop het stelsel der jaarlijkse vakantie van de werknemers in de private sector is georganiseerd, te behouden en tevens de samenhang met andere sociale regelgeving en met de algemene beginselen waarop de Belgische sociale regelgeving gestoeld is, zo veel mogelijk te handhaven.

De Raad hoopt zijn advies uiterlijk op 31 december 2021 uit te kunnen brengen.

2. Tevens dient vermeld te worden dat bovengenoemde opmerkingen van de Europese Commissie met betrekking tot het Belgisch stelsel voor de jaarlijkse vakantie volgen op een eerste ingebrekestelling van de Belgische staat door de Commissie, betekend op 16 oktober 2008, wegens het niet in overeenstemming brengen van de regelgeving inzake de jaarlijkse vakantie met artikel 7 van de richtlijn 2003/88/EG betreffende een aantal aspecten van de organisatie van de arbeidstijd.

Deze ingebrekestelling heeft geleid tot de adviezen van de Raad nr. 1.791 van 20 december 2011, nr. 1.795 van 7 februari 2012 en nr. 1.797 van 4 april 2012, en tot de invoering van het stelsel van de aanvullende vakantie in geval van aan- of hervatting van een activiteit.
